

Tratatul de la Rapallo (16 aprilie 1922)

Tratatul de la Rapallo a fost o convenție semnată, la 16 aprilie 1922, în orașul italian Rapallo între Germania (Republica de la Weimar) și Rusia Sovietică, prin care fiecare dintre părți renunța la orice pretenție teritorială sau financiară față de cealaltă parte care decurgea din Tratatul de la Brest-Litovsk (1918). Cele două guverne au decis, de asemenea, să normalizeze relațiile lor diplomatice și să „coopereze în spiritul bunăvoinței mutuale în întâmpinarea nevoilor economice ale ambelor țări”. Tratatul a fost semnat în timpul Conferinței de la Genova, de către ministrul de externe al Rusiei Sovietice, Gheorghii Cicerin și omologul său german, Walther Rathenau. Tratatul de la Rapallo a făcut ca Rusia să iasă din izolarea diplomatică și a constituit începutul apropierii sovieto-germane în perioada interbelică.

„[...] Art.1. Cele două guverne sunt de acord că divergențele dintre Germania și Republica Sovietică Rusă (R.S.F.S.R.), în problemele ce au apărut în timpul când aceste state au fost în stare de război, să se reglementeze pe următoarele baze:

a. Statul german și R.S.F.S.R renunță, în mod reciproc, la despăgubirea pentru cheltuielile lor de război, precum și la desdăunarea pagubelor de război, adică a acelor pagube care le-au fost cauzate, lor și cetățenilor respectivi, în regiunile operațiunilor de război și ca urmare a măsurilor de război, inclusiv rechizițiile făcute pe teritoriul Părții potrivnice.

Ambele Părți renunță de asemenea la desdăunarea pagubelor cauzate cetățenilor uneia din Părți, nu de război, ci prin așa numitele legi excepționale de război și prin măsurile forțate luate de organele de stat ale celeilalte Părți.

b. Germania și Rusia renunță, în mod reciproc, la despăgubiri pentru cheltuielile ce le-au avut cu prizonieri de război. Guvernul german renunță de asemenea la despăgubiri, pentru cheltuielile făcute cu internarea în Germania a unei părți din Armata Roșie. Guvernul rus renunță, la rândul său, la restituirea sumelor câștigate de Germania, din vânzarea bunurilor militare introduse în Germania de către unitățile internate.

Art.2. Germania renunță la pretențiunile izvorând din faptul aplicării, până în prezent, a legilor și măsurilor R.S.F.S.R. unor cetățeni germani și drepturilor lor private, precum și drepturilor Germaniei și ale statelor germane față de Rusia; de asemenea, renunță și la pretențiunile ce izvorăsc, în general, din măsurile luate de R.S.F.S.R. sau de organele și față de cetățenii germani sau față de drepturile lor private, sub condiția că Guvernul R.S.F.S.R. nu va satisface pretențiuni analoge ale altor state.

Art.3. Relațiile diplomatice și consulare între Germania și R.S.F.S.R. se reiau fără întârziere.

Art.4. Ambele guverne sunt mai departe de acord să aplice clauza națiunii celei mai favorizate, cu privire la situația juridică generală a cetățenilor uneia din Părți pe teritoriul celeilalte și în reglementarea generală a relațiilor economice și comerciale reciproce.

Art.5. Cele două Guverne vor lua în considerare cu bună-voință, în mod reciproc, nevoile economice ale ambelor țări.

Guvernul german se declară gata să sprijine, pe cât posibil, convențiile proiectate de unele firme particulare, care i-au fost aduse la cunoștință în ultima vreme, și să înlesnească executarea lor [...]”.

(*Vneșnaia politika SSSR*, Tom II, Moskva, 1944, pp. 296-297)

SUGESTII METODICE

Fragmentul de text permite sublinierea schimbărilor petrecute la nivelul relațiilor internaționale la începutul perioadei interbelice. Elevii pot identifica domeniile de colaborare viitoare între Germania și Rusia sovietică. Profesorul trebuie să insiste la clasă asupra statutului internațional al celor doi protagoniști ai tratatului menționat, ambii manifestând clar tendințe de revizuire a sistemului versaillez.

Planul Dawes (1924)

La finele Primului Război Mondial, Germaniei i s-a impus plata unor uriașe despăgubiri de război către statele învingătoare. Pentru reglementarea plății acestora au fost adoptate planuri de reglementare. Unul dintre primele a fost Planul Dawes (9 aprilie 1924).

„[...] I. Poziția Comitetului

- a. Noi pornim de la un punct de vedere practic, iar nu politic.
- b. Factorii politici au fost luați în considerare, numai în măsura în care ating aducerea la îndeplinire a Planului.
- c. Scopul pe care l-am urmărit a fost încasarea datoriei, iar nu aplicarea sancțiunilor.

II. Unitatea economică a Germaniei

Pentru a-și stabili valuta și echilibrul bugetului, Germania are nevoie de resursele întregului teritoriu german, așa cum a fost stabilit prin Tratatul de la Versailles, precum și de libertatea activității economice pe acest teritoriu. [...]

VI. Problema valutară și Banca de emisiune

- a. Toate clasele sociale, îndeosebi muncitoare, vor trage foloase de pe urma unei monede stabilizate;
- b. În actualele împrejurări, stabilitatea rentenmark-ului este trecătoare;

Cuprins

LUMEA CONTEMPORANĂ	5
Opinia publică germană protestează împotriva Tratatului de pace de la Versailles (1919)	5
Legenda „loviturii de cuțit pe la spate”	5
Georges Clemenceau și Woodrow Wilson se confruntă în 1919	6
Problema regiunii Saar	7
Revoluția de la Berlin (1919)	8
Declarația Senatului S.U.A. cu privire la Tratatul de la Versailles și la Societatea Națiunilor	9
Proclamația marinarilor răsculați de la baza navală de la Kronstadt (1921)	10
Acord privitor la constituirea Statului Liber al Irlandei (6 decembrie 1921).....	11
Tratat între S.U.A., Marea Britanie, Franța, Italia, și Japonia, privind armamentul naval, Washington (6 februarie 1922).....	13
Programul fasciștilor italieni (1919).....	14
Programul Partidului Național Fascist din Italia (1921)	15
Metodele de acțiune ale fasciștilor din Italia	16
Doctrina fascistă în concepția lui Mussolini.	17
Ideologia fascistă în Italia cu privire la stat.....	18
Adolf Hitler despre antisemitism	20
Discursul lui Adolf Hitler din 12 aprilie 1921.....	25
Tratatul de la Rapallo (16 aprilie 1922).....	34
Planul Dawes (1924)	35
Stabilirea relațiilor diplomatice între Marea Britanie și U.R.S.S. (1924)	37
Vladimir Ilici Lenin, <i>Testament</i> , 1922.....	38
Anatoli Lunacharski, <i>Figuri revoluționare: Lev Davidovici Troțki</i>	41
Mahatma Gandhi despre principiul luptei nonviolente.....	43
Discursul lui Aristide Briand la primirea Germaniei la Liga Națiunilor (10 septembrie 1926)	44
Din <i>Memorandumul Tanaka</i> (25 iulie 1927)	45
Planul Young (1930)	48
I.V. Stalin despre lichidarea culacilor.....	49
Un raport secret al G.P.U. despre efectele colectivizării în U.R.S.S. (martie 1931)	50
Șomajul în Statele Unite ale Americii în 1932.....	51
Tratatul germano-polonez din 26 ianuarie 1934	52
Stabilirea relațiilor diplomatice între S.U.A. și U.R.S.S. (1933)	55
Bruno Heilig, <i>De ce a căzut Republica Germană</i>	56
Fragment dintr-un interogatoriu condus de A.I. Vișinski.....	60

Procesul de epurare inițiat de I.V. Stalin în 1936	61
Tratatul dintre U.R.S.S. și Franța (2 mai 1935).	64
Declarația Negus-ului Abisiniei (16 decembrie 1935).	67
Memorandumul secret al întâlnirii dintre Adolf Hitler și conducătorii armatei germane (septembrie 1936)	68
<i>Pactul Anti-Comintern</i> (1936).	69
Războiul civil din Spania și diplomația statelor europene	70
George Orwell, <i>Omagiu Cataloniei</i>	72
Franța și războiul civil din Spania.	74
Întâlnirea dintre A. Hitler și Kurt Schuschnigg (1938)	75
Cum era să fii membru al organizației Hitlerjugend	76
Amintiri din perioada Ligii Fetelor Germane	77
Fragment dintr-o scrisoare din 1948 a lui Margaret Goodbody	77
Ambasadorul francez la Berlin despre înfăptuirea Anschluss-ului (1938).	78
Din discursul lui Adolf Hitler cu privire la regiunea sudetă (1938)	79
Primul ministru britanic, Neville Chamberlain, apără acordul de la München (1938).	80
Discursul lui Winston Churchill în Camera Comunelor privind urmările politicii conciliatoriste (5 octombrie 1938)	81
Din <i>Legile de la Nürnberg</i> (1938).	82
Jurnalul lui Göbbels despre „Noaptea de Cristal” (1938).	83
Rolul blindatelor într-un război în opinia generalului german Heinz Guderian	84
Mesajul lui Franklin D. Roosevelt către Adolf Hitler (14 aprilie 1939).	85
Telegrama din 28 mai 1939 a ambasadorului britanic, Sir Neville Henderson, către ministrul de externe britanic, viconte Halifax.	86
Hitler se adresează generalilor săi (22 august 1939)	90
<i>Pactul Ribbentrop-Molotov</i> (23 august 1939)	90
Nota ultimativă a Marii Britanii adresată Germaniei naziste (3 septembrie 1939)	92
Telegrama lui Georges Bonnet, ministru al afacerilor externe al Franței, către ambasadorul Coulondre, la Berlin (3 septembrie 1939)	93
Apelul adresat de primul ministru britanic către poporul german (4 septembrie 1939)	94
<i>Pactul de Oțel</i> (27 septembrie 1940)	95
Directiva lui Adolf Hitler privind războiul în Vestul Europei (9 octombrie 1939)	96
Declarația mareșalului Philippe Pétain (20 iunie 1940)	97
Convenția de armistițiu dintre Germania și Franța (22 iunie 1940).	98
Declarația lui Winston Churchill în Camera Comunelor (4 iunie 1940).	102
Europa sub dominația germană (1940).	103
Bombardamentele germane asupra Marii Britanii (1940)	103

Declarația ministrului de externe al Japoniei, Yosuke Matsuoka, cu privire la politica guvernului nipon în Asia (22 aprilie 1941)	104
Imperialismul japonez.	105
Din <i>Pactul de neutralitate</i> între U.R.S.S. și Japonia (13 aprilie 1941).	108
Din <i>Legea de împrumut și închiriere</i> (11 martie 1941).	109
Din cuvântarea rostită de către I.V. Stalin la radio (3 iulie 1941).	111
Discursul premierului britanic Winston Churchill cu privire la agresiunea Germaniei naziste împotriva Uniunii Sovietice (1941)	112
Ordinul „Noapte și negură”, cu privire la urmărirea crimelor împotriva Reichului sau împotriva autorităților de ocupație în teritoriile ocupate (1941)	114
Tratamentul prizonierilor luați de germani	115
Declarația de război a Japoniei (1941)	115
Mesajul președintelui S.U.A., F.D. Roosevelt, către Congres în legătură cu declararea războiului către Japonia (1941).	116
Din <i>Carta Atlanticului</i> (14 august 1941)	118
Din <i>Declarația Națiunilor Unite</i> (1 ianuarie 1942)	119
<i>Protocolul de la Wannsee</i> (1942)	120
Bombardamentele aliate asupra orașului Hamburg (1943).	122
Specificul războiului în Oceanul Pacific.	122
Comunicatul Conferinței de la Teheran (1 decembrie 1943).	123
Din <i>Acordurile de la Ialta</i> (11 februarie 1945).	124
Bombardamentul aliat asupra Dresdei (13 februarie 1945).	131
Din <i>Pactul Ligii Arabe</i> (5 martie 1945).	132
Actul de capitulare necondiționată a Germaniei (1945)	135
Comunicatul Conferinței de la Potsdam (2 august 1945).	136
Explozia bombei atomice de la Nagasaki (9 august 1945).	148
Capitularea necondiționată a Japoniei (2 septembrie 1945)	148
Deznazificarea în Germania	150
I.V. Stalin despre situația din Europa de Răsărit (1946)	151
Winston Churchill despre „Cortina de Fier”	151
Discursul lui Winston Churchill la Zürich în sprijinul unității Europei (19 septembrie 1946)	154
Modelul sovietic în Europa postbelică.	156
George Orwell, <i>Drumul spre Wigan Pier</i>	157
Din Constituția Japoniei (1946)	159
Discursul președintelui Harry S. Truman în fața Congresului S.U.A. (12 martie 1947)	160
Doctrina Truman (martie 1947)	161
Andrei Jdanov, <i>Imperialismul contra democrației</i>	163
Doctrina „Îndiguirii”	164
Un turist francez despre cultul personalității în U.R.S.S.	164

Criza Berlinului (1948)	165
<i>Planul Marshall</i>	166
Concepția generalului Charles de Gaulle cu privire la Europa	168
Tratatul de la Roma privind constituirea Comunității Economice Europene (1957)	169
Nota, din 17 august 1961, a autorităților S.U.A. către autoritățile U.R.S.S., referitoare la situația din Berlin	170
Nota de răspuns, din 18 august 1961, emisă de autoritățile sovietice la notele identice, transmise în 17 august de către Statele Unite, Regatul Unit al Marii Britanii și Franța, în legătură cu situația de la Berlin	172
Discursul lui Nikita S.Hrușciov, din 23 septembrie 1960, în fața Adunării Generale a O.N.U.	175
Arthur Schlesinger Jr., <i>Emisfera întunecată</i>	179
Richard von Weizsacker, <i>O perspectivă asupra Holocaustului</i>	182
„Victoria comunismului este inevitabilă”, cuvântarea lui Nikita Hrușciov la cel de-al XXII-lea congres al Partidului Comunist al U.R.S.S. (1962)	184
Sfârșitul „Primăverii de la Praga” (1968)	186
Un ziarist italian despre căderea Saigonului sub comuniști (1975)	187
Din mesajul Uniunii, rostit de către Jimmy Carter, (1980)	188
Războiul din Afganistan	189
Criza Iraniană (1979-1980)	190
Revolta anticomunistă în Polonia (1980)	191
<i>Doctrina Reagan</i> (1986)	192
O nouă eră în relațiile internaționale după 1987	193
Extras dintr-un raport al STASI cu privire la motivele care îi determinau pe locuitorii din Republica Democrată Germană să emigreze (septembrie 1989)	194
Proiectul Erika	196
„Cucerirea Americii de către japonezi”	197
În țările Golfului Persic	198
Activitatea lui Amnesty International	199
Un dramatic „exod de creiere”	200
O realitate dură: foametea în lume	201
Alain Destexhe, Ruanda – genocid în secolul al XX-lea	202
<i>Apelul de la Beijing</i> (1995)	206
Discursul lui George W. Bush, din 21 septembrie 2001, în fața Congresului S.U.A.	207
Purificarea etnică în nord-vestul Bosniei	214
BIBLIOGRAFIE	217